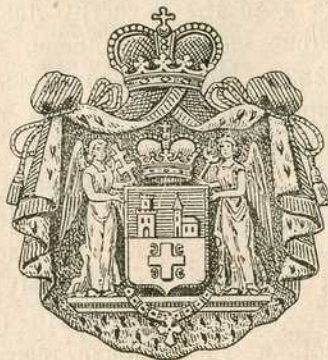

СРПСКИ СИОН

Год. VIII.

Број 13.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 29. марта 1898.

Васкрсење Лазарево

(R. P. Didon)

по француском с рускога превео Драг. Драгојевић.

Догађај, чије последице тешко беше предвидети, прекинуо је даље бављење Исусово у Переји и ускорио крај Његову земном животу.

Она породица у Витанији, која је Исуса за време Његова путовања у Јерусалим, свагда радо дочекивала и где су Га домаћи примали као Господа и пријатеља, живом вером и љубављу, налазила се у великој тузи. Лазар се тешко разболео.*

— „Беше пак један болесник, Лазар из Витаније, из места Марије и Марте, сестре њезине.“

— „Онда послаше сестре к Њему говорећи: Господе! гле, онај, који ти је мио, болестан је.“

Опрезност обе жене, које нада оставља, очевидна је; оне не издају праву жељу, да виде Исуса. У осталом оне су могле знати опасности; које прете Њему у Јудеји.

Известивши се о болести Лазаревој, Исус умири послане и оне, који око Њега беху.

— „Ова болест није на смрт, него на славу Божју, да се прослави син Божји њоме“

* Јован., XI. 1 и даље.

Шта је замишљао Исус, искрено љубећи Своје боже и одане пријатеље?

— „Исус љубљаше Марту и сестру њезину и Лазара“ — говори св. Јеванђелист. Горе поменуте тајанствене речи Исусове допуштају нам, да као кроз маглу напред погодимо Његов идући рад. Међу тим Он је још два дана пробавио на томе месту, где се налазио, а кад је протекло то време, рече ученицима Својима: „хајд'мо опет у Јудеју.“

При речи „Јудеја“ рекоше Му ученици: „Рави! Да ли давно беше, кад Јудеји тражише да Те убију и Ти опет идеш тамо.“?

Тај знак ужаса, тај израз страха, који је и против воље избио на човршину, принуди Исуса да покаже, доказујући сву силу духа Свога и безграничну преданост Оцу небесном.

— „Исус одговори: није ли дванаест сахата у дану? ко дању иде не спотиче се, јер види видело овога света.“

— „А ко иде ноћу спотиче се, јер нема видела у њој.“

Исус је сравнио своја будућа страдања и смрт са ноћи, Он их је назвао „сахатом власти таме.“ И збиља у тај моменат предаје Га Отац у руке непријатељске; до тога пак вре-

мена чува Он Исуса, даје Му своју светлост и своју силу. Никаква опасност, никакве сметње не задржавају Га у вршењу Његове узвишене задаће; тај период назива Он са дванаест сахата дневне светлости. Он зна да дело Његово још није довршено, и то Његово знање слаже се потпуно са Његовим уверењем. Мирна храброст, коју добија Он у савршеном јединству с Богом-Оцем, била је једна од главних црта моралне красоте Његове.

Нешто доцније мислећи о догађају у Витанији, рекне Исус Својим ученицима:

— „Лазар наш пријатељ заспа; него идем да га пробудим.“

Он је говорио о смрти Лазаревој, а ученици схватили речи Његове буквално. Не прокинувши тајне мисли Учитеља Свога и не видећи ништа добро на томе путу, пуном сваковрсних опасности, рекше ученици Исусу:

— „Господе! ако је заспао, оздравиће.“

„Тада им Исус управо рече: Лазар је умро.“

„И мило ми је Вас ради, што нисам био онамо, да верујете: него хајдемо к њему.“

Те одлучне речи побудише храброст једнога од ученика.

— „Онда Тома, који се зваше близанац рече ученицима: хајдемо и ми да попремо с Њим.“

За објективна историчара, кога не задивљују чудеса, који неће ни изнуђавати смисао, нити изврнути причање, очевидно је, да је Исус, налазећи се далеко од Витаније, по Својем Божанском знању знао за смрт Лазаревој. Смрт се морала догодити онога дана, када су Марта и Марија послале да јаве Исусу о болести Лазаревој. Од Витаније до Бет-Араба, који лежи с десне стране Јордана, има 7—8 миља.

На сам дан смрти у вече Лазар је био по јеврејском обичају балзамован, обвијен мртвачким покровом и сахрањен. Исус је чекао два дана, пре но што је на пут пошао, само да четврти дан узмогне стићи у Витанију. Већ је прошло четир дана од смрти Лазаревој. Својеволјном пак закашњењу Исусовом није могуће истраживати другога узрока, осим у ишчекивању заповеди Божјих, према којима је Он удешавао сав Свој рад.

Ми се повађамо за хиљадама разних узрока, за хиљадама гадних каприса; Исус не тражи никакве земаљске сласти у опћој чове-

чјој или личној жељи. Виши одлучни покретач Његових поступака је — воља Оца небеснога. Покорављујући се њој, заборавља Он нежно пријатељство, које Га гони да иде и да утеши сестру Лазаревој. Али час утехе доћиће у своје време. Ако је утеха и доцкан дошла по наредбама више воље, то је ради тога, да чудо, које ће се имати извршити, учини величанственијим, славу пак Оца небеснога и Његова Сина јавнијом, а веру свих чвршћом.

Када је Исус, идући поврх обронка горе Ел-Келт, дошао на висину где лежи Витанија, рекше Му, да већ четири дана има од како је Лазар сахрањен. То је било за породицу време тешке жалости. Многи Јудеји, међу којима беше и Христових непријатеља, дођоше из Јерусалима да утеше Марту и Марију. Чувши да Учитељ иде, свагда жива и вредна Марта, не гледећи на своју жалост, пође Му на сусрет, оставивши међу тим Марију код куће.

Спазив Исуса кличе Марта:

„Господе! да си Ти био овде, брат мој не би умро.“

Тиме хтеде она изразити Исусу своје уверење, а не укор, јер одмах додаје.

— „А и сад знам, да што заиштеш у Бога, даће ти Бог“

Исус јој обећа нешто неизмерно много, нешто што је сву њену наду превазишло и у њој веру поколебало.

— „Исус јој рече: брат ће твој устати.“

— „Марта Му каза: знам да ће устати о васкрсењу, у последњи дан.“

То је она рекла поводећи се за опћим веровањем целог израиљскога народа, а напосе фарисеја, да ће побожни Јудеји васкрснути у почетку царства Месијинога.*

У обећању Исусову Марта је разумела опће веровање; али чему већем није се смела надати.

Да би је Христос ободрио, принесе њене мисли на Себе и рече јој.

— „Ја сам васкрсење и живот; ко верује у Мене, ако и умре, живеће.“

— „И ни један који живи и верује у Мене неће умрети за увек. Верујеш ли ово?“

Никакве речи нису могле таго утецати и соколити, као ове речи Исусове пред тајан-

* Пр. Даанил. XII. 2. Књ. Еноха 51 1; Древ. јудејск. л. XVIII. 1. 3; Война јудејск. VIII. 14; Misch. Sabhedr., X. 1 Pirké Abot. IV. 22.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ственим и тужним гробом. Они који верују могу изнова оживети духом и уздати се. Њихов Учитељ је већи од смрти, Његово је име — васкресење и живот. Он им даје силу бесмртности; ако умру, Он их може изнова позвати у живот, и ако их снађе смрт, то је само за извесно време.

— „Верујеш ли ово,“ питао је Исус Марту.

— „Она Му рече: да Господе! ја веровах, да си Ти Христос син Божји, који је имао доћи на свет.“

Вера Мартина у Исуса — савршена је; разговор с Њим извео ју је из мрака сујеверја; она признаје у Исусу не само Месију, но и Сина Божјег у лицу Месије. Жалост је отворила срце њезино, а речи Исусове озариле су га светлошћу и надом.

— Иди, рече јој по свој прилици Исус, и тајно позови сестру своју; а сам остаде чекајући на месту, где Га је Марта сусрела.

Марта оде и тихо рече Марији:

— „Учитељ је дошао и зове те.“

Марија одмах устаде и пође к Њему. А Јудеји, који су с њоме у кући били, видећи да она брзо устаде и изађе, пођоше за њом, мислећи, да је она пошла на гроб Лазарев, да тамо плаче. Кад дође Марија на место где беше Исус, чим Га виде паде крај ногу Његових и кликну као и Марта:

— „Господе! да си Ти овде био, не би брат мој умро.“

И ништа више не рече, већ јад јадуюћи тихо јецаше крај ногу Исусових.

Кад виде Исус сузе Маријине и сузе Јудеја, који с њом дођоше, згрози се у духу и сам постаде жалостан.

— „Где сте га метнули“ запита Он. А они Му рекоше: „Господе! хајде да видиш.“

— „Гледај како љубљаше Лазара,“ говораху Јудеји међу собом.

Неки од њих изустеше реч заједљивог порицања:

— „Не могоше ли овај, који отвори очи слепоме, учинити, да и овај не умре.“

Исус се још силније згрози у себи Он приђе гробу — пећини, издубљеној у стени. Положени камен скриваше улаз у исту.

— „Узмите камен,“ рече Исус.

У тај час повиче Марта са ужасом:

— „Господе! већ заудара, јер је већ четири дана, како је у гробу.“

— „Исус јој рече: не рекох ли ти, да ако верујеш, видећеш славу Божју.“

Узеше дакле камен.

— „Исус подиже очи горе и рече: Оче! хвала Ти што си ме услишао.“

— „А ја знађах, да ме свагда слушаш: него ово рекох народа ради, који овде стоји, да верује да си ме Ти послао.“

У својој безграничној љубави и милосрђу наспрам људи, узима Исус к срцу сваку жалост и страдања људска. Он се јавља не само као човек пун саучешћа, који дубоко осећа страдања, него као прави пријатељ, који јадује, тужи и плаче. Из дубине тугом и нежношћу ганутога срца, моли се Исус и иште у Бога, да утеши оне, који се одали тузи и болу, горко је затим плакао и од срца веровао у Његову божанску љубав наспрам умрлога. Љубав човечанска слаба је, само љубав Исусова уништује смрт.

Помоливши се Исус кличе: „Лазаре! изиђи на поље.“ И мртвац одмах изађе из пећине. Ноге и руке његове беху мртвачким покровом обвијено, а лице убрусом повезано.

— „Исус им рече: раздрешите га и пустите нека иде.“

Многи од Јудеја, који дођоше с Мартом и Маријом, кад видеше чудо, вероваше у Исуса. Други пак још једнако не верујући, отидоше фарисејима и рекоше им, што се догоди у Витанији.*

Очевидно је, да су они били из броја оних људи, чија слепоћа не верује ничему, па шта више ни пресејаном блеску силе и љубави Божје. Они сами на себи потпуно правдају речи Исусове о богаташу и Лазару.

— „Кад би ко из мртвих васкрсао, неће веровати.“

Синедријон је био поражен догађајима, који су се силно дојимали народа у околини Јерусалима и у самом граду. Сабраше сад свечану скупштину великог савета. Првосвештеници и фарисеји саветоваху се међу собом.

— „Човек овај, говораху они, влада необичном силом, он чини многа чудеса. Шта да радимо? Ако га тако оставимо, сви ће веровати: па ће доћи Римљани и узети нам земљу и народ.“

У очима власти био је Исус предметом опће опасности Он је подвргавао опасности

* Јован. XI. 46 и даље.

не само оће спокојство, но и саму егзистенцију њихове отаџбине. У осталом тешко је замислити сву лакомисленост и заблуду таког суђења. Како је могао синедријон мешати народни покрет произведен чудесима и учењем Исусовим са политичко религијозним узбурканим таласима Јуде Галилејца? Није ли исказивао Исус најбуднију опрезност опровргавајући народну лажну представу о Месијанству, васпостављању царске династије и ослобођењу народа? Зар није Он с негодовањем одбацио царску власт, коју су Му нудили?* Зар није Он свагда и свуда, па чак и у Јерусалиму избегавао име „Месија“, које се и друкчије могло тумачити, и није ли се зар постарао, да му даде правилно и јасно тумачење? Није ли зар плаћао данак и поштовао власти? Сва та факта била су очевидна; чланови великог савета нису престали пратити Исуса и пазити на сваки корак Његов од самога почетка Његове делатности, па и они су све то морали знати.

Али скуп злонамерних људи гори је него свака поједина личност. Завист, ниске страсти, предрасуде заслепљују и помућују још већма њихов разум.

Првосвештеници не могуше опростити Исусу, што омаловажаваше њихове сујетне обреде, којих поштовање богађаше служитеље религије. Фарисеји су Га мрзели, што им је пороке откривао, лажно учење њихово порицао, жигосао њихово лицемерство; особито их је раздражио силан утецај Његов на народ, и то, што је Он по њихову мишљењу, приписивао себи већи значај, него и сам пророк Мојсије. Аристократска класа, коју сачињаваху садукееји, бојала се Исуса, а и презирала Га. Они се бојашу, да Он, придобивши народ за себе, не направи нереда у земљи. Бојећи се Римљана, зазирали су они од свакога покрета народне буње. Све је боље него неред и буна. Мир, па он ма шта стао, ето то је најбоље. Чувари закона, пуни свога достојанства, само су тако судили о стварима и људима; на тој су тачци они непоколебиви. У великом савету имали су садукееји већину. И првосвештеници који водеше своје порекло од знаменитих породица, као Фавија, Камита, Кантара, Ане и др. били су сви садукееји. Дакле они ће бити без мило срђа према Исусу.

* Књ. III. гл. IX. Месијанска криза у Галилеји.

Те знамените године неки Јосиф, по имену Кајафа, био је врховни првосвештеник и председник великог савета. Од времена изгнања Архе био је он прва личност и вршио таке две високе дужности.¹ У историји Исуса Христа та личност јавља се први пут. По свом високом официјалном положају имаће он од тога времена велики значај међу непријатељима сина Божјег у кобном расплету Његова земног живота. Он ће Га осудити и предати смрти. Његово име жигосано крвљу Исусовом изазива жалосну успомену у свима Хришћанима. Као и сви његови претходници у току читава по столећа био је Кајафа влади понизна пришипетља. Управитељ Сирије, Валерије, Грат, постави га за првосвештеника 18. год.² видећи без сумње у њему улагивала, као што су били и они првосвештеници, који постадоше оруђем народнога ропства. Понтије Пилат, прокуратор у Јудеји, кад је постао управитељ Јудеје, затекао га је у том звању и ценно га је. Кајафа је био садукееј.³ Но о колелу његову, које је свакако знаменито и од утецаја било, нема никаквих података. Он је био ожењен ћерком старијега првосвештеника Анне, уваженог вођа своје странке и пријатеља Римљана. Пет синова његових један за другим вршили су дужност првосвештеничку. Тај брак ојача и утврди владу Кајафину. Кад је Пилат 35. год. ослобођен од дужности, Кајафа је остао на своме месту, и тек следеће године буде свргнут од Вителија.⁴

Његов одношај и његово владање у великом савету, који се сабрао да изнађе мере против Исуса, доказује његову жестоку, властољубиву и у исто време, подлу природу. Неколико речи његових оцртаће његову моралну слику и сву грубост његове странке.¹ Кад му већ досадише колебања и препирке његових садругова грубо им примети: „Ви не знате ништа; и не мислите да је нама боље да један човек умре за народ, него да народ сав пропадне.“²

Тако из патријотизма и у интересу земље, тај последњи доказ, кога се држи грозна власт да себе оправда и који је служио многим ста-

¹ Act. V. 17. IX, 1. 2. XXIII, 2. 3. и Стар. јуд. XX. 10; X, 9. 1.

² Стар. јуд. XVIII, 2. 2. XVIII, 4. 5.

³ Ibid. V. 17.

⁴ Стар. Јудеј. XVIII. 3. 4.

¹ Војна Јудејск. 8, 14.

² Јован, гл. XI. 49-50.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB

решинама као основ да узаконе своје преступе — употребљен је сад против Исуса супрот правди и правосуђу. Исуса треба предати смрти, рекао је првосвештеник, јер је у интересу народа.

За по stoleћа касније, Богом надахнути Јеванђелист причајући тај факат, види у речима Кајафиним пророчки смисао. Првосвештеник је и не знајући изразио мисао и вољу Божју. Смрт Исусова била је неопходна.

— „И не само за народ, него да и расејану децу Божју скупи у једно.“³

Преступи заузимају своје место у историји човечанског развића. Највећа неправда пресветога Суштаству била је у то време почетак обнављања човечанства и царства Божјег. Синедријон је видео у смрти Исусовој једини начин опћег спасења. Та неправедна смрт треба да буде лек од Бога наложени, да се излече својеке изопачености и пороци. Света крв Исусова проливена крвничким рукама, то је река живота у чијој води ће деца Божја наћи за себе увек помоћи.

Стога велики догађај васкрсења Лазарева, који се може и чудом пријатељства назвати, имао је у животу Исусову, међу другим последицама, и кобан свршетак. Он је утешио жалост оне породице, коју је Исус нежно љубио, повратио јој је онога, кога су тако горко оплакивали, Он је засведочио Своју божанствену власт над смрћу, показао је искреним срцима, да је Он — посланик Оца небеснога, Син Божји, Кога свагда Отац, Владика живота слуша; у исто време је Он раздражио завист својих непријатеља, побудио синедријон да изда коначну пресуду, и изазвао је председника врховног савета да изда заповест, која је гласила на смрт у име опћег мира и сигурности.

Све што је годину дана раније предсказао Исус у пустињи Витсаиди, када је полазио у Кесарију Филипovu — на велику забуну својих ученика — о својој жалосној судбини, о гоњењима, која га у Јерусалиму очекиваху од стране началника, старешина и првосвештеника, све се сада показало у свој својој збиљи. Његове проповеди у Јерусалиму, Његови позиви на народ, Његово учење о истинитом и вечном царству Божјем и о Месији, Сину Божјем, Његова чудеса, Његово милосрђе, све то није могло победити заслепљене непријатеље и не-

пријатељство обезоружати, напротив све је то распаљивало Његове непријатеље, служило као предзнак страшне буре, и спремао крај, којим се имао разрешити земаљски живот Исусов.

Тај нови и опасни положај Исусов описан је веома јасно у четвртом Јеванђељу; у осталом само нам оно једно и говори о служби Исусовој у Јудеји и спаја опасност Његова положаја, која се сваким даном увеличаваше, с фактом васкрсења Лазарева, као последица његова непосредног узрока. Та се опасност спрема постепено, при свакој новој појави Исусовој у Јудеји и спаја опасност Његова положаја, која се сваким даном увеличаваше, с фактом васкрсења Лазарева, као последица његова непосредног узрока. Та се опасност спрема постепено, при свакој новој појави Исусовој у Јерусалиму; она постаје све већа и грознија, према томе како силније и енергичније одјекује Његова реч, која учи великим истинама, како Његова чудеса све више и више делују на народ, који се клања сили Његовој. Чудо које је Исус учинио у Витанији било је граница успеха Његова рада. Као што се служба Његова у Галилеји завршила чудом умножења хлебова у пустињи Витсаиди, тако и васкрсење Лазарево завршило је службу Његову у Јудеји. Тачно и подробно причање о чуду васкрсења Лазарева, којег сведок беше сам Јеванђелист, брани исто од свакога нападаја критике. Па ма колико да је чудан тај факат, али његова истинитост схватљива је за сваки разум, који је без предрасуда.

Критика пантејиста и материјалиста доказује, да је то чудо немогуће.

Мртви се не дижу! Доказује она без икакве апелације Историја јој ставља напротив неколико случајева, да су мртви устали; а разум признавајући Бога као лично Суштаство, свемогуће, не види немогућност, да Лазар, пробаивши четири дана у гробу устаје и излази из пећине на реч Сина Божјег. Створити из ничега; дати живот ономе, што не живи; вратити га ономе, који га је изгубио, — све је то можно за свемогућу силу Сина Божјег.

Но Лазар није био мртав, него се налазио у каталептичном сну.* Сведоци тврде да је био мртав. „То је невероватно,“ говоре они. Историја је цео низ невероватности за наш ограничени ум. Ми не можемо постићи ни један

³ Јован, гл. XI. 52.

* Paulus, Exed. Handbuch.

део узрока, који производе појаве; неочекивана факта свакога тренутка збуњују наш ум, и необичност тих факата свагда руши оно, што ми називамо логиком ума.

Критика, место да прими јеванђеоско излагање у потпуној тачности, она га негира или квари. Једни виде у њему вешто измишљену легенду, измишљену слику, напред већ одређену за потврду дела метафизичног тезиса, израженог у речима Исуса Христа: „Ја сам васкрсење и живот.* За друге је то својевољни продукат хришћанске фантазије, која је морала приписивати Исусу као Месији чудеса васкрсења мртвих, слично томе, као што их је Стари Завет приписивао пророцима.** Новија критика посматрајући објективно то тумачење, као последње средство претераних богослова, обновила је и пустила у ток вештачки лукаву претпоставку пређашњих немачких рационалиста.

Предање је пало, узевши као излазну тачку причу о бедном Лазару, у читав низ погрешака, узеше алегоричног болног Лазара као брата Марте и Марије; речи Исусове „кад би Лазар сам васкрсао из мртвих, то му онда неби поверовали,“ беху рђаво протумачене. Они су говорили, да је заиста изашао из гроба, и тако су створили читаву легенду.

Све те претпоставке, ни на чему не основане, губе се у својој фантастичности; оне показују само то, како се с ништавним разум задовољити може, какве је вештине способен он изнаћи да уништи или исквари факта, која се не слажу с његовим разумевањем.

Јасном, тачном и подробном сведочанству о томе факту у четвртном Јеванђељу претпостављају они то, што се о истом у прва три Јеванђеља ништа не говори. Заиста на први поглед треба да се дивимо, да се о догађају самом по себи тако необичном и тако важном са својих последица, не говори у прва три Јеванђеља, која тако подробно описују живот Исусов.

Но пажљиво изучавање Јеванђеља објашњава и оправдава ћутање њихово.

Ниједан од Јеванђелиста осим св. Луке, који је тако тачно писао своје Јеванђеље, није намеравао бележити све безбројне поуке Исусове и сва Његова дела. Из „записа“ веома фрагментарних, не може се закључити, да ћу-

тање једних Јеванђелиста доказује неистинитост других. Синоптици носе опћи карактер: они подробно говоре о опћој служби Исусовој, савремено појави Његовој у Галилеји, о затвору Јована Крститеља у тамници, и затим прелазе на последњу недељу пребивања Исусова у Јудеји. Само св. Јован Јеванђелист описује пут Исусов у Јерусалим и износи нам тек нека учења Исусова и чудеса, која је Он учинио у том пориједу свога живота. Отуда видимо да је све, што се односи на пребивање и рад Исусов у Јерусалиму и Јудеји, па и чудо васкрсења Лазарева, било сасвим пропуштено у прва три Јеванђеља. План њихова писања није им дао, да те успомене унесу.

Скупштина синедријона, препирке, које су буниле чланове његове, утецање првосвештеника и великог савета; затим заповест, да се Исус осуди на смрт — све се то брзо разнесе по Јерусалиму па до Витаније. Међу члановима синедријона било је и пријатеља Исусових, који су требали запречити опасности, које пређаху Исусу. Радост породице, којој је Он повратно љубљенога брата, брзо престаде; брига за љубљеним Учитељем обузе срца немиром и страхом.

Чудновата тајна судбине постиже посланике Божје, а особито Онога, Који је био већи од свију; сви они страдају, трпе гонења, умиру за доброчинства, која починише роду човечанском. Једно најбоље, најдирљивије и најчудније од свих дела Христових јесте ово, које је још боље доказало Његову безграничну силу и власт, Његову љубав наспрам људи — оно је савршено побудило завист Његових непријатеља и због овога реше, да Га смрти предаду.

И ни једна једина реч срдитости не чу се из Његових уста. Исус је видео у свима догађајима и у људима само оруђе воље Оца небеснога, и мирне душе и јуначки готов је Он на све, храбрећи при том Своје ученике, да до краја изврше Његово узвишено дело. Он зна, да је — по Његову најмилијем изразу — дванаести сахат већ близу и да се мрак ноћи примиче.

Исус може још за извесно време предупредити тај тренутак: још није дошао час смрти. Он сместа иде са Својим ученицима из Витаније. Избегавајући сваки сусрет са Јудејима, ишао је Он управо у мали градић Јефрем,*

* Baur. Theol. Jahrs. t. III. Keim. v. Naz. t. III.

** Straus. Das Leben Jesu. t. II.

* Град Јефрем данас не постоји; он се претворио у

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

где се и настани за извесно време.** Да би дошао у то усамљено место непримећен од Јудеја, Исус је морао ићи низ маслинову гору према истоку, а затим по горовитим завијугцима поред Анатота и Микхаса.

Град, у који је Исус дошао, налазио се далеко од лепших путева, којима се могло возити, и то на северној граници Јудеје 15—17 миља удаљен од Јерусалима. Он се налазио на стрмом брегу, 800 мет. над морском површином, у самој пустињи. Његове мале четвороугаоне кућице од белог камена изгледају као старе порушене куле.

Од старог града Јефрема остале су само тврде развалине, стене високе још и данас неколико метара, а служе као уточиште бедних фелаха. Са те усамљене узвишености могао је Исус видети лепо цео јудејски предео, јадан и мрачан, са оштрим и тако суровим горама, као што је тврдо срце јудејскога народа. Он је видео гору Јелеонску, где ће морати умрети.

То сурово место чинило је нову фазу живота Исусова, и ту се Он предаје сав уједињењу и спокојству. Дани, које је провео у Јефрему, пролазили су у молитви и у срдачним беседама са ученицима. Они ишчекују крај борбе и надају се да ће доћи царство Божје. Мало стадо верних спокојно је и тврдо верује у моћ Исусову: васкрсење Лазарево још је боље ободрило дух њихов у виду неизбежних опасности. Исус се настанио последњи пут у граду Јефрему, да се одмори и спреми за последњу борбу. Отуда пође Исус у Јерусалим, да тамо празнује своју последњу пасху.***

насеобину „Тајбеј“. Тај арапски назив значи — „добар, пријатан“, и објашњава јеврејски назив старог града: *Guerim Rescription de la Palestine-Judee, t. III.*

** Јован, гл. XI. ст. 54.

*** Прочитано и примљено у богословском књижевном друштву „Слози“ у Срем. Карловцима.

Проповед

у понедељак велике или страстне недеље.

Достигли смо, хвала Богу, ево и до краја свете четрдесетнице и пучину великога пошта пребродивши, допловили смо помоћу Божјом скоро и у само пристаниште. Зато треба, православни Хришћани, не да слабимо у подвизима, већ напротив још већу ревност и поштење да покажемо; јер као што бродарь, кад преплове

многа мора уз повољан ветар, па већ намеравају са својом лађом, до врха натовареном, баш у само пристаниште ући, највише се старају и труде, да им не би лађа гдегод на пруд насела, или о каквоу камену стену ударила, те им сав труд њихов тиме узалудан постао; исто тако треба и ми, кад смо ступили благодаћу Божјом у ову велику недељу — још већма опет да умножимо, најтоплије молитве Богу да приносимо, приљезно за своје грехе да се кајемо и у добрим делима да се упражњавамо; милостињу сиротима да делимо, правду, кротост и друге све хришћанске врлине да имамо, да би са овим добрим делима радосно дочекали дан Господњи и његове благодати насладили се.

Страсну ову недељу зовемо и великом не зато, што би она можда била дужа по времену од осталих, него зато што су у њој велика и неизречена добра за нас учињена. У овој недељи нестало је и онога дуговременога рата и борбе, смрт се погасила, клетве је нестало, ђаволско мучење је изчезло; Бог се са човеком измирио, небо се отворило, људи се са ангелима сјединили, преграда је дигнута, затвор је разрушен, Бог мира измирио је небо и земљу. Зато ми, дакле, и зовемо ову недељу великом, што нам је Господ даровао у њој толику множину блага.

Стога многи и пост умножавају, бденија и свеноћне службе свршавају и милостињу чине, показујући тиме неко особито поштовање насрам ове седмице. Јер ако нам је Бог у њој даровао толика добра, како неби ми дужни били, чиме год можемо, своје поштовање и благодарност показивати?! Та и сами цареви показују своје поштовање и част насрам ових седам дана, заповедајући свима, који обављају грађанске послове, да у те дане мирују, врата на судници да се затворе и сви парбени послови на страну да се одложе, како би се у највећој тишини и без икаквога метежа могло и к духовним делима што прижељније приступити. Па не само то, него показују они још и другу милост. Оне, који су у тамницама од окова разрешују и тиме Господу по сили својој човечјој подражавају. Јер као год

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

што је Господ разрешио нас од тешких греховних окова и даровао нам насладу небројених блага, исто тако дужни смо и ми — у колико нам је могуће — следити примеру Његова великога милосрђа.

Видите ли, како и сваки од нас одаје наспрам ових дана, у којима смо задобили толика блага — неко особито поштовање?! Зато вас молим, ако икада, а оно особито сада оставите на страну све бриге овога света и чиста и ведра ума приступајмо овамо. Ако и слушате слово Божје, а мисли ваше лутају којекуда по пољу и тржиштима, неће вам то ни мало користити, шта више бићете још већма зато осуђени. Јер кад приступамо неком човеку, често пута не видимо ни оне, који се око нас близу налазе, него држимо у мислима својим једино онога, коме приступамо, далеко већма ваља нам ово чинити пред Богом и непрестано пребивати у молитви. Зато св. апостол Павле и каже: „Сваком молишвом и мољењем молише се Богу духом без прештанка“ (Ефес. 6, 18) т. ј. не само језиком и свакидањим бденијем, него самом душом и духом, јер молитве ваше треба да буду духовне, а око умно, ведро и чисто. Од Бога иштете оно, што се пристоји од Њега искати, да то, што иштете, и добијете. Постарајте се са страхом и трепетом и о спасењу своме, јер стоји написано: „Благо човеку, који се свагда боји“ (Прич. 28, 14). Велико је добро молитва, јер ако се когод разговара са добродјетелним човеком и добива отуда не малу корист, то колико већа блага добива онај, који се удостоји беседити с Богом, јер молитва управс и није ништа друго, већ разговор душе наше с Богом. Због тога дужни смо ми, православни Хришћани, непрестано пребивати у молитви, а при том велико стрпљење показивати, јер Бог често пута не одбацује наше молбе, већ их на неко време одлаже, и тиме нас мудро поучава, да будемо прилежни и устрајни у молитви и настоји, да нас к Себи привуче. Човекољубиви Отац много пута и не даје оно, што од Њега просимо и то не због тога, што себи хтео дати, него да би тиме што већма забудио наше памћење и прилежност, знајући ми то, не треба да у о-

чајање падамо и наду губимо, него што устрајније и прилежније у топлим молитвама к Богу да приступамо.

Кад је онога жестоког и нечовечног судију, који се ни самога Бога није бојао, неотступно молење оне жене склонило на помоћ и милосрђе наспрам исте, како не би ми могли молитвама својима скленити на помоћ и милосерднога Господа, који се стара о спасењу нашем?! Треба, дакле, да се привикнемо на прилежну и устрајну молитву и дању и ноћу, особито ноћу, кад нас ништа не узнемирује и не буну, кад влада велика тишина у мислима нашим и ван дома нема никакве сметње, кад душа наша, сабравши се сама у себе, може све подробно казати Исцјелитељу душа наших. Јер ако је Давид, свети цар и уједино пророк, узнемиривао толиким пословима, у порфиру и круну обучен, могао казати: „У ноћи устајем, да те славим за праведне судове твоје“ (Пс. 118, 62), шта да кажемо тек ми, који сами за себе у миру живимо и не с толиким бригама као цар Давид, па ипак не чинимо оно, што је он чинио? Он је дању био обузет силним бригама и пословима и многе сметње су му на путу стајале и није дању имао слободнога времена, да приступи к Богу, због тога је цар ноћу, кад влада свуда мир и тишина, кад други почивају на меканим постељама, узносио к Богу топле и крепке своје молитве и тим начином је добијао од Бога, што год је хтео. Он је са молитвама ратове свршавао, победоносна знамења подизао и победу за победом славио, јер је имао крај себе непобједимо оружје — помоћ небесну, која је силна и моћна не само у човјечјем рату, већ и у прогањању самих демона. По томе дужни смо и ми прости људи, који у миру живимо, подражавати цару, који је у порфири и круни, животом својим, саме испоснике превазишао.

Послушај опет њега самога, где говори: „Сузе су ми хлеб дан и ноћ“ (Пл. 41, 4). Видиш ли душу, како плива у непрестаној радости? Храна моја, говори он, хлеб мој, части и весеља моја, нису ништа друго, него сузе моје дан и ноћ. „Изнемогох уздишући, сваку ноћ квасим одар свој, сузама

www.vukobijelje.org
 својим *нашама* постелеју своју. (Пс. 6 7).

А шта да кажемо и чиме да се изговоримо ми, који нисмо обузети толиким бригама и пословима, па ипак не живимо као он? Кажи ми има ли што год красније од оних очију, које се непрестаним сузама, као бисером каквим украшавају? Видиш ли цара, који је ноћу у сузама и молитви пребивао? Св. апостол Павле, који је био усхићен до трећег неба и тамо слушао неизречене тајне Божје, по сред ноћи у оковима узносио је своје молитве и хвале к Богу.

Цар Давид је дакле у по ноћи устајао и Богу се исповедао и апостоли су у по ноћи непрестано молитве и хвале к Богу уздизали.

Овим примерима треба и ми да сљедујемо и живот свој у непрестаним молитвама да проводимо и нека нам у томе никакве сметње на пут не стају. У свако време и на свакоме месту молитва је наша Богу угодна, по речима учитеља васелене:

„Хоћу да молишве чине људи на свакоме месту, подижући свете руке без гнева и прелишљања“. (I. Тим. 2, 8).

Ако ти је, љубазни Хришћанине, срце чисто и слободно од свију непристојних и неупутних жеља и страсти, то или ти био на тржишту, или на дому, или на путу, или у суду, или на мору, или у гостионици, или ма где био, можеш Бога у помоћ призвати. Знајући ово, молим вас да постом и молитвом себи помоћ приуговорите, како би получили с више благодат и садашњи овај живот богоугодно проживили, а у будућем се удостојили неке милости, благодати и милосрђем Господа нашега Исуса Христа, с којим нека је Оцу, као и Светоме Духу слава и част, сада и увек до века. Амин!

У Маркушици, о часном посту 1898.

Превео: Јереј Добривој Миковић.

Самоубиство пред хришћанским моралом.

Написао dr. L. Katsch, превео Ст. С. Илић.

(Наставак.)

II.

Живот самоубице је трагедија, којој епизод он сам пише, истина не пером и мастилом,

већ кубуром и крвљу, у уверењу да нема Бога и вечна живота и да човек није ништа друго, већ двоножни строј, који има способност кретања, и који се мора мазати уљем материјалних уживања, да ту своју способност у делање приведе. Деси ли се пак, да му нестане поменутог скупоценог уља, онда му стоји од воље, да исти створ сатарп, уништи.

Модерна наука — која је на жалост дошла у противност с религијом, — тежи, да победи и задобије за се умове људске и то помоћу новотарија. Све своје теорије, проглашује она за најновији производ савремене цивилизације. Признати морамо, да рачун корифеја те нове науке, није ни мало рђав. јер знају они врло добро, а знамо и ми, да је радозналост, чежња за новотаријама најснажнија особина људска. Ова је особина необично јака код људи површна знања и слаба карактера; пошто пак код већине људи влада површност, те према томе и неспособност за објективно суђење, то се као што видимо дешава, да су људи прекомерно и као без душе заузети теоријама нове науке; у тој заузетости одржава их уверење, да иду напоредо с духом времена, те уједно и да напредују сходно захтевима и законима напретка (прогреса). Ако се дакле на послетку догоди, да ове врсте људи изгубе једини и крајњи ослонац овога живота — веру, — тада су сасвим изгубљени за истину.

Када би овде место било, ми би доказима потврдили, да су начела материјализма и безбожничтва, са свима својим рђавим посљедицама, стара, прастана, а никако нова. Још би испричали, да је и у незнабожачком свету пре Христа, како у теорији тако исто и у пракси, владао црни материјализам, сљедствено томе дакле и теорија, која дозвољава самоубиство. У Солоновим законима читамо: „Ко жели умрети, нека ту своју жељу изјави пред судијом и нека умре.“ Осим свега тога могли би у овом погледу још много шта-шта рећи, но пошто томе није место овде, то се ограничавамо само на једну примедбу. Ево је: Ма да је стари век у огромној мери утонуо био у материјализам, ма да је дозвољавао самоубиство, ипак се никада није усудио тврдити оно, што данас тврде доктори модерне науке, а то је, *самоубиство није противно природи човека, да стоји дакле с њоме у складу.* Противу ове дрске и луде тврдње *природни смо*

изнети неке наше назоре, да се види како је света она истина, коју је изрекао св. апостол Павле за горде и безбожне мудраце старога, незнабожачкога света, али која се с правом може применути и на неверне докторе модерне филозофије, која говори, да сви мудраци баш тада, *када се грађаху мудрима, полудеше.* (Римљ. I. 22.).

Допустимо, да је човек строј који се може кретати. Тај строј к еће се све дотле, док постоје услови кретања. Нестане ли само ма и један од потребних услова, строј ће престати са кретањем, или ће га управљач зауставити; али да строј може *сам од себе* застати кад му је воља, — о томе, по до сада познатим нам законима механике, ништа не знамо. Такав случај противан би био *природи спороја*, или да се обичније изразимо, строј не може бити својим сопственим убицом.

Чујемо већ одговор са висине онога престола, са којег смртни богови — огрнути плаштом себичне филозофије — суде живима и мртвима: Човек је нежни осетљиви строј, који се сам од себе креће. Човек је савршена животиња, а пошто животиња може учинити самоубиство, то га и човек такође може учинити, без да се огреша о своју природу.

Мудрост, по којој се данашњим даном већина људи обичаја ради управља и која не учи људе како би требало честито и поштено живети, већ како треба срамно и грешно умирати, употребљава сва могућа средства, да задобије умове и срца људска. Силази се у царство животиња и испитује га у нади, да ће у њега наћи трагове самоубиства, те ће са пуно важности моћи објавити свету, да и животиња може учинити самоубиство, дакле, може га и човек учинити, без икакве повреде своје природе, јер и у њему је она иста, која је и у животиње.

Покушаћемо, да укратко изнесемо успехе, које су постигли вредни научари, — присталице самоубиства — испитујући живот животиња. Познато нам је, да су неки научењаци, почевши од Дуппе-а у XVII. веку, па до најновијих времена скупили и на свет издали гомилу примера, којима се потврђују случајеви самоубиства код животиња; односни примери без сваке сумње верно нам доказују, да су све у њима наведене животиње, у тачно одређеним околностима живот свој изгубиле, а ује-

дно нам ти примери, јасно као сунце, сведоче, да се ни један од тамо наведених смртних случајева не може самоубиством назвати.

Модерну науку најбоље карактерише та околност, што она свагда долази у противусловље са својим основним (кардиналним) начелима. Корифеји њезини тврде, да између човека и животиње нема битне, већ само степените разлике. Н. пр. разлика међу сисавцима и инфузоријама (наливњацима), већа је од разлике која постоји међу човеком и најсавршенијом врстом мајмуна. Ово тврди сам Дарвин. Пошто пак та разлика међу сисавцима и инфузоријама, а такође и међу човеком и мајмуном није битна, из тога сљеди, да је и човек животиња, али само најсавршенија животиња. Кад се дакле самоубиство код животиња не противи њиховој природи, онда се ни код људи не може противити природи им. Дозволимо ли, да код животиња постоји самоубиство, у чему тада дакле налазимо противусловље у горњој тврдњи? Налазимо га у томе, што су представници модерне науке тврдећи, да је животињско и људско самоубиство природна појава, заборавили на кардинално начело дарвинизма, по коме свака животиња води најочајнију борбу за опстанак, те тако та тежња и борба за опстанком, искључује сваку могућу наклоност к самоубиству.

Старе материјалисте никада нису долазиле у овако очигледан контраст са својим сопственим уверењима; истина, да су стојици уврстили самоубиство у ред врлина, али су уједно и то изјавили, да се човек баш тим храбрим самоуништењем *уздиже изнад животиња*, које су за тај чин посве неспособне. Борци идеја „најновије науке“ оживљују застареле и преживеле доктрине научника старога века, а да би им дали облик савремености уносе у њих највеће противусловље. Да дивне новине!

(Наставиће се.)

Мали одломак из „Рјечника црквено-словенскога језика“

од Јована Живановића

1.) **С**ыноположеніе. п. *υιοθεσία*, *adoptio*, посинаштво: **И**ще не господь созыждетъ домъ дѣшевный, всеѣ трѣждаемсѧ: развѣ во тогѡ ни дѣланіе, ни слово совершаетсѧ. Плода чревна, свѣтѡи дѣходвижнѡ прозвѣаютъ отеческаѧ предѣніѧ сыноположеніѧ. У матици гласи то мјесто

овако: "Εαν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον τὸν τῆς ψυχῆς, μάτην κοπιῶμεν, πλὴν γὰρ αὐτοῦ πράξεις, οὐ λόγος τελεῖται. Τοῦ καρποῦ τῆς γαστροῦς, οἱ ἅγιοι πνευματικῶς, ἀναβλαστοῦσι πατρῶα δογματά υἱοθεοῦς. Ја ћу покушати да те преведем, а хоће ли пријевод бити добар, позвани треба да кажу. Ја признајем да се у оваким стварима могу спотаћи, те бих сваки исправак са захвалношћу примио. Пријевод дакле гласи овако: Ако господ не буде сазидао дом душевни, бабадава се трудимо, јер без тога нити се дјело нити ријеч свршава. Свети преко духа чине да цвјетају отачки догмати посинаштва плода утробна (по плоду утробну). (Збор. 47.).

2.) **Сынотворенный**. 3. посињени, υἱοποιητῶς; **Ище** не господь созыждетъ домъ доводѣтелей, всѣ трѣждаемса: дшш же покрывающъ, никтоже нашъ разоритъ градъ. Плода чревна дшхомъ сынотворенное текѣ Христѣ, такоже и отцѣ, свѣтѣи всегда сѣтъ (Збор. 26.). У матици гласи то овако: "Εαν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον τῶν ἀρετῶν, μάτην κοπιῶμεν: τὴν δὲ ψυχὴν σκέποντος, οὐδεὶς ἡμῶν πορθεῖται τὴν πόλιν. Τοῦ καρποῦ τῆς γαστροῦς τῷ πνεύματι υἱοποιητῶς σοὶ τῷ Χριστῷ, ὡς Πατρὶ, οἱ ἅγιοι πάντοτε εἶσι. То ће српски гласити овако: Ако господ не буде сазидао дом врлина, бабадава се трудимо. А кад он покрива (чува) душу, нико не ће разорити града нашега. Свети су свагда посињени по плоду утробну преко духа теби Христу као и оцу.

3) **Горсть**. F. (стслов. грѣсть) грет, die hohle Hand; прегршти; рука: Ты держащаго горстїю всѣ, мати Божїа, внѣтръ вз чревѣ прїимши во голѣпнѣ, и неизреченнѣ воплотивши, ѡ страждующемъ оумилестивити сеѣ просимъ. Ти, мати Божја која си у утробу примила онога, који држи све у руци (руком) и т. д. (Трѣви. нр.)

4.) **Лихъ**. 3. првобитно је значење тога придјева schief, ungerade, daher einmal drüber hinaus, nimius, überflüssig; **без шара** (испореда српско *лихо или шако*), а што је **без шара**, ту је једно сувише, дакле **лихъ** значи *сувише*, überflüssig, компаратив му гласи **лишшїй**: Бѣди же слово ваше, ей, ей: ни, ни: лишше же сею, ѿ непрїазни естъ. (Мат. 5. 37.). А нека буде ваша ријеч: да, да; не, не; а што је више од тога двога, ода зла је. Вук је то превео овако: Дакле нека буде ваша ријеч: да, да; не, не; а што је више од овога, ода зла је.

5.) **Плѣтерица** F. Бројни супстантив. пѣтерица: Чвкствъ просвѣкти простѣю плѣтернѣ. (Слѣжѣв. рѣд.). Просто пет чула просвијетли или простих пет чула просвијетли.

6.) **Чвство** n. (стслов. чвство) 1. осјећање 2. чувство 3. чуло вид. **плѣтерица**.

7.) **Слодѣй**. m. *κακοποιός*, maleficus, злочинац: Да пакъ твоегѡ домѣ, вхѡдомъ приченїа, пакъ огнѣ мене вѣжитъ всѣмъ слодеѣ, всѣмъ страсть (Слѣжѣв. рѣд.). Да од мене као твојега дома улазом причешѣ бјежи као од огња сваки злочинац, свака страст.

8.) **Молитвенникъ** m. sacerdos. Онај, који се моли за кога, који управља молитве к Богу за кога: **Молитвенникѣ текѣ приношѣ всѣ свѣтѣа** (Слѣжѣв. рѣд.). Стављам теби (пред тебе) све свете за молитвенике (молитеље). **Всѣго принеся еси себѣ, текѣ давшемъ всеблаженѣ, жизнь всецѣлѣю, пакъ всеплодїе живо и одшвлено, и жертвѣ благопрїатнѣ и пречистѣ: тѣмъже былъ еси молитвенникъ теплѣишїй, вѣри изимѣ всѣ, вѣкрою поющїа тѣ мѣченичѣ, и призывающїа тѣ Георгїе.** (Збор. 206.)

9.) **Исплѣти** (стслов. исплѣти): **исплѣвѣ, исплѣвши — исплѣвѣтъ, плѣти, плїјевити**: Да шедше **исплѣвемъ ѡ**. (Мат. 13 28) Гилтебрандт у својем рјечнику црквенословенском изводи то **исплѣвемъ** од *исплѣвити* што је наравно сасвијем погрјешно.

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(**Његова Светост**) преузвишени господин патријарх *Георгије* отпутовао је данас, у суботу, брзим возом у Будимпешту. Сутра, на св. Цвети, присуствоваће Његова Светост св. литургији у Будимској српској цркви, коју ће служити впреосвештени епископ Будимски г. *Лукијан Богдановић*. Сутра дан, 30. марта (11. априла) учествоваће Његова Светост и впреосв. г. епископ Лукијан у прослави 50 годишњице дана санкције закона од 1848. г.

(**Впреосвештени г. епископ Лукијан**) благоизволео је даровати у корист сиромашних српских вероисповедних школа у Будимској епархији 100 фор., а приликом свога посвећења благоизволео је даровати и саборну цркву Карловачку са 50 фор. Живео!

(**Основно школство у Троједници**). Крајем прошле школске године биле су у Троједници свега 1342 основне школе, од којих су 1272 биле кому-

школе, 22 српске аутономне, 4 католичке 10 евангеличке а 4 израелитске конфесионалне школе, а овда 30 приватних школа. Трошак на све те школе износио је 1.767.595 фор. 62 и.

На школама деловало је 2335 учитеља и учитељица, те их је имало полазити 330.019 деце, а у истину полазило их је 198.775, дакле само 60%. Од ове деце била су: 147.020 католичке, 44.775 православне, а 6 980 других вероисповеди.

(Избор пароха). Као што јављају, за пароха у Ратковцу код Нове Градишке изабран је Јабланишки парох г. *Милош Пауновић*.

(Именовања). Г. Димитрије Витковић намесни вероучитељ стручних училишта и женског лица у Загребу именован је по вис. кр. зем. влади, на предлог епархијске конзисторије Пакрачке, правим вероучитељем на истим заводима. — Вероучитељ на кр. гимназији, кр. реалци и кр. мушкој учитељској школи у Осеку г. Александар Живановић потврђен је за сталног вероучитеља и подељен му је наслов „професора.“

(Неколике опаске „Застави“). Од једнога одличнога школског човека примили смо и саопштавамо без икаквих наших примедба ове ретке: „Велика је и неизмерна благодет за сваки народ, кад у свима редовима јавних својих радника има разборитих људи обсежнога и темељитога знања, чистота и узвишенога карактера, који се не поводе за неким људским страстима, него им је у свакој прилици и у раду и у говору истина највећа светиња. Особито то важи за писце по јавним листовима, који треба да обавешћују своје читаоце о правом стању ствари, да критикују сваки јавни рад на темељу истине и да износе на видело сваку ману у јавном и приватном животу, начином убедљивим и достојанственим. Такве људе не покреће нигда лична срџба ни жеђ за осветом, него чиста љубав према народном напретку; у такве људе не може се уврстити дописник „Заставе“ у бр. 44. од ове год. Он признаје, да по уредби за српске народне школе (§ 129) епархијски школски одбор мора имати 2 свештеника, 2 учитеља и 10 других световних чланова, а кад је прекорачила епархијска скупштина Бачка одређени број и бирала више учитеља и кад школски савет такви избор није узео на знање без примедбе, онда он место да му призна да је правилно поступио, критикује тај његов поступак безакоњем, онда му чланови школског савета немају полета, ваљда да се вину преко уског оквира тесногрудог законског одређења. Па ако је школски савет то исто једне године превидео и прећукао, зар за то треба и даље да ћути, да одобрава и да осветшта самовољу. Ту онда казује

како чланови школског савета немају смисла за модерну школу, ту онда доказује како се школски савет не стара, да се напишу потребне школске књиге; а што не рече да је школски савет хонорирањем писаца добрих школских књига управо ишао на то, да пробуди вољу на писање ваљаних школских књига, што не напомену којег писца, коме је школ. савет школска врата затворио, што није изнео на видело те снаге, што стварају, што није упознао школски савет са зрелим плодовима истрајног књижевничког рада? — кад школски савет ком учитељу не уважи молбу да се ослободи од учитељског испита, онда са свим логично потеже из даље дописник како чланови школ. савета на предлог једног свог друга не хтедоше дати оставке пред петровдански сабор од г. 1897. као да речени сабор није могао само због тога друге чланове бирати и као да би то било најпоштенције отрести се саборског мандата пре него што се нови чланови изаберу. Најпосле не би било писцу ни никантно ни духовито писање, да се није подругљиво дотакао многозаслужног председника школ. савета и заменика гл. школ. референта, на којег мисли да треба сада грдњом јуришити да се окане једаред школе, којом је 44 год. мудро и са успехом управљао. Таковом писцу „безакоња“ може се с пуним правом довикнути: *vanae sine moribus leges*, то јест: где нема одгоја ни уљудности, ту не вреди ништа закон; и нека добро запамти, да онаково пискарање није критика, није плод науке ни модерне школе, којом се писац толико размеће, него је онако, и неуљудно нартање и управо онадање, које осуђује свака школа.“

(Да одгонемо). У 45 бр. „Заставином“, а у чланку: „Ко сеје раздор,“ после уводне погрде на „Српски Сион,“ којом се данас многи мисле и желе популарисати, износе се неки наводи о администратору парохије у М. јереју Ж. Тр. и позивамо се, да им одгонемо.

Наводи „Заставина“ дописника, оснивају се на погрешној информацији, или потичу из намере да се само грди и погрђује. Уредништво „Заставино“ требало је прибавити себи исправне информације — а то је дужно било учинити, и лако му је било до ње доћи, те би сазнало ово:

1. Да је Ж. Тр. свршио седми гимназијски разред са I. редом у мађарској Новосадској гимназији, као што доказује односна сведочба под бр. 16.

2. Да је Ж. Тр. свршио I. II. III. и IV. годину богословије у Задарском богословском училишту са I. редом, уз похвално владање, као што то доказују односне сведоче под бр. 21, 18, 16, и 17.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Да је исти господин четврте године положио испит из свију предмета одступило од испита из каноничког црквеног права, а да је из тог предмета накнадно положио испит пред испитним поверенством богословског училишта у Карловцима са добрим успехом.

На основу ових сведочаба замолио је Ж. Т. архидијецезалну Конзисторију, да његову молбу ради опроста од полагања испита зрелости у сврху получења свештеничког чина у архидијецези Карловачкој, препоручи вис. кр. земаљском владном оделу за богоштовље и наставу. Решењем својим од 29. априла 1897. под бр: К. 363/243. ex 1897. та је молба препоручена. Отписом од 24. јуна 1897. бр: 11. 184. високовладни исти одел уважио је ту молбу. На основу овога владиног отписа, а на молбу Ж. Т. Конзисторија га је решењем својим под бр: К. 544. 587/344. ex 1897. поставила за личног помоћника оцу његову, пароху у М. На молбу пак јереја Ж. Т. ради поделења администрације једне од упражњених парохија, а услед умировљења тадањег пароха у Манђелосу, поделила му је Конзисторија решењем својим бр. К. 616./346. ex 1897. администрацију парохије у Манђелосу. И тиме држимо, да је загонетка коју гради „Заставин“ дописник одгоненута и доказано, да у свему томе нема никаквог чуда ни покура.

Наводи гледе администратора парохије у Сибачу, јереја Ст. Ј. су такођер сасвим несправни, што доказују односни званични списи, који нису неприступни онима, који се желе о петивитости наше тврдње уверити. Цео поступак са г. Ст. Ј. не можемо без његове приволе износити на јавност. Ако г. Ст. Ј. то зажели, учинићемо.

Наредба под бр. М. 396. ex 1896. својом садржином оправдава сама себе, а доказује, да су односи, које та наредба регулише сасвим друге природе него поступање са Ж. Т., те према томе не стоји тврдња, да је она према неком вршена, а према неком да није.

(Уредништво „Народности“) се оградило у 24 броју свога листа против примедбе у белешци 11 броја овога листа: „О свачему, само не о главном.“ Оградило се не баш на љубазан начин, који би ми, ако не „права“, имали бар разлика очекивати од њега. Ми ћемо према њему бити љубазнији, те му нећемо нити препоручивати мало више пажње нити га тражити „на Сланкамену“, него ћемо просто и једноставно изнети ствар, каква јесте.

И ако је у нашој белешци казано, да се „ниједан“ наш лист није обазирао на *односне речи* у изјави г. министра, целина белешке ипак јасно показује, које смо листове имали својом примедбом на уму. Држимо, дакле, да је „Народност“ требала ћутати, и не правдати се. Али, кад њезино поштовано уредништво силом себе увлачи у ред оних листова, којих

се наша примедба тиче, и кад на чудан и нељубазан начин жели с нама полемике и хоће да докаже, да се њега та примедба ни не може тицати, шта више, кад некога хоће ради ње да шаље у походе на Сланкамен, онда смо прикљени ово одговорити:

Чланак у 19 бр. „Народности“ донео је изјаву г. министра, и попратио ју је Али како? Нама није потребно, али би поштовано уредништво „Нар.“ добро учинило, кад би тај свој чланак још једаред прочитало, и онда ће ваљада признати, да у њему нема *ни једне једине речи*, која би се ма издалека могла тицати *онога дела односне изјаве*, што смо га ми саопштили и на који смо упозорили.

Нема свега тога ни у чланку у 23. броју „Народности“. Изјавом г. министра није била *„наговештена опасност окртојке“*, нити је окртојка *једина* опасност за нашу цркву и њезину автономију, него је том изјавом учињена енунцијација односних принципа о „различитим историјским основицама“, „различитим везама“ и о „суровим начелима равноправности“. Конзеквенције тих принципа, у колико су спроведене већ према нашој цркви и њезиној автономији, односно у колико се оне желе подржавати или, можда, још обилније спровести, — то је опасност, на коју смо упозорили, а ради ћутања пред којом смо нашу примедбу учинили. А о тој опасности, призиваће „Народност“, да није ни једне једине речи прословила. Својим правдањем са чланком у 19. и 23. броју као и одговором у 24. броју — доказала је само, да није схватила домањај односних речи г. министра. Да је оћутала нашу примедбу, могла је уштедети себи — да јој то не рекнемо. Ако њој није довољна *„сасвим у опште изражена“* енунцијација, каква је ова, које се ствар тиче. — нама је довољна.

Нове књиге.

Хришћански брак. Написао *архимандрит Н. Дукић* у Београду. 1898. Цена 1 динар. Стр. 81. — По одлуци Архијерејскога Сабора награђено са 300 динара из Црквенога Фонда. Уважени писац, као што сам наводи у почетку ове корисне књиге, саставио је још 1865. г. Степеник о сродствима по Крмчији и Номоканону, и штампана га на Цетињу 1866. г.

Кад га је састављао, имао је на уму свештенике: у Црној Гори, Херцеговини, Босни Старој Србији и Македонији, где тада не бијаше ни једне Боголовије. „Тај им је Степеник, као ручна књига, олакшавао тешкоћу у разбирању забрањенијех степена сродства: чувао их од грјешака и утврђивао морални појам Српскога Народа у тијем областима о светињи сродства крвнога, својатнога, кумовскога, посиначкога.

Штампан је по компетентној оцјени блаженоок. Високопреосвештенога Митрополита Михаила.

Сада већ нема потребе од тога Степеника ни у тијем областима, јер опстоје Богословије: на Цетињу за Црну Гору; у Рељеву за Босну и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Херцеговину; у Призрену за Стару Србију и Македонију; у којима се, јамачно, предаје и црквено право, које по превасходству обухвата степене сродства.

Мјесто тога Степеника од 1866. год. израдио сам потпунију и систематичнију студију *о хришћанском браку*, старајући се, да буде обухваћено укратко оно што је потребно знати свакоме нарохиском свештенику о браку, степенима сродства и њиховом историском развиту од првијех вијекова хришћанства.“

Уважени писац при свршетку своје књиге поклања пажњу питању: Треба ли на ново вјенчати разведене супруге, кад се помире и сложе опет на заједнички брачни живот? Излаже нам, у том одсеку своје књиге, постојећу праксу у Србији, Карловачкој Митрополији, Русији, и у Цариградској Патријаршији, и мишљења неких признатих канониста.

У Србији је пракса, да се законски разведени супрузи, пошто се помире и сложе опет на заједнички брачни живот, *не венчају на ново*, него им се одузму судске пресуде о њихову разводу брака, *па се само благословом епархијскога епископа успостави брак*. Таква пракса у Србији се оснива на наредби Архијерејскога Сабора од г. 1865. С. Нг. 5., која гласи: „Изјављује се — да супрузи, који су судски разведени, ако се после тога на ново сагласе на живљење брачно, могу с благословом архијереја и опет наставити супружни живот, пошто се најпре одузму од њих решења судска, којима је разведен брак њихов.“

У Карловачкој Митрополији постоји пракса, „да се таква лица имају поново венчати.“ Тако гласи решење св. Архијерејског Синода од г. 1884. зап. бр. 7. од 29. септембра.

Иста је пракса и у Русији.

У Цариградској Патријаршији „изјаве дотична лица пред надлежним духовним судом, који је њихов спор судио, да желе, да се измире и заједнички брачни живот продуже. Ово се достави после надлежном архијереју или синоду и супружници добију дозволу и благослов, да могу брачни живот продужити.“ Дакле, без поновнога венчања.

Уважени писац се у истом питању обратио на познатога и признатога канонисту нашега виреосв. г. епископа Задарекога *Др. Никодима Милаша*.

Писмом својим од 22. новембра 1896. г. изјавио је у томе питању виреосв. г. *Милаш* овако: „.....Практика тамошње цркве (у Србији), да је доста благослов надлежнога архијереја, да се конвалидира брак мужа и жене, који су законито разведени били, па желе опет живјети у пређашњем заједничком брачном животу, та пракса није правилна. Треба у оваком случају поступити онако, како је казано у мом Црквеном Праву.*) А оно сам ја онако казао на основу висантиског права, које се налази у Базиликама цара

*) Стр. 600.

Лава Мудрога (а посебно: *Basilic. XXVIII, V, 21. VIII, 19*), а наредбе Базилика постале су обвезне за православну цркву од онога доба, кад их је Валсамон унио у коментару Номоканона XIV наслова, иначе Фотијева номоканона.

Мотивација односне наредбе ово је: „*Развод правилно проглашени јест коначно уништење брака, те и особе, које су у браку биле, а тај је брак њихов био законито разведен, постају слободне и повраћају се у онај исти положај у коме су биле прије него што ће у брак ступити; постају једна према другој пред законом оно, што су биле прије ступања у брак.*“

Кад тако приписују односне законске одредбе, тада слиједи да ако оне исте особе доцније се помире и сложе на заједнички брачни живот, морају на име *позаконити* ону везу коју су раскинуле биле, и која законитога значаја већ није више имала. Позаконјење пак то може бити само како позитивни закон прописује, а то је да се *изврше све оне формалности законске, које су прописане да једна брачна веза добије законити значај*. Другим ријечима: дотични су раскинули уговор, који су добровољно и пред законом склопили били да ће у заједничком брачном животу живјети, те ако су они вољни да им онај уговор опет важи, који је уговор од надлежне власти правилно проглашен био као да већ не постоји, морају исти уговор на ново склопити по оним прописима који важе уопће за сваки законски уговор.

Мотивација је ова, као што видите, потпуно правилна и на закону основана. За успоставити дакле брак између двије особе, које су судски по законским прописима биле разведене, и последице се помире и сложе на заједнички брачни живот, *треба односна привола старијих, требају нове наповједи и ново црквено вјенчање*; и тек тада се успоставља опет брак, као што је прије био.“

Друго питање: „*По којем чину, првом или другом, треба овакве особе вјенчати?*“ То се условљује положајем у коме су дотични били прије него што ће се први пут вјенчати, дакле да ли су били тада првобрачни или другобрачни, и према томе се има поступити и кад на ново ступају у заједнички брачни живот. Разводом уништен је био први брак, и дотични повраћени у пређашњи свој положај, *треба их дакле сада вјенчати потпуно и у свему по оном чину по коме су први пут вјенчани били.*“

Према томе одговор на постављено питање је сасвим јасан, а наиме, да се дотична лица имају поново венчати.

Књигу г. Дучића препоручујемо нашем свештенству.

Браћи свештеницима.

Јављам, да је друга књига мсјих *Проповеди* готова. Има десет табака, цена 70

нов. или 1 динар и 60 пара, а уз то треба слати и 10 нов. за поштарину.

Прва књига се може такођер добити, цена 60 новч. Обе књиге 1 фор 30 н. или 3 динара без поштарине. Новац треба напред слати, јер шиљање у наточ скупо је.

Артија фина, штампарска израда на част Српске Манастирске Штампарије.

Новац ваља слати на писца или на Српску Манастирску Штампарију.

Поштованим кретплатницима су књиге разаслате; онима, који новац послаше — у крстолету, а другима у наточ.

Молим браћу свештенике, да ме својим паручбинама потпомогну, а ја писам жалбо ни труда ни трошка, да их књигом што више задовољим.

Једанаесту књигу дајем на дар.

У Карловцима на дан св. Благовести 1898. год.

Протојереј Јован Јеремић.

Позив.

Прч. свештенству архид. Карловачке.

Пошто легат, блажено-упокојеног патријарха Германа Ангелића, који је искључиво намењен и припада у својину архид. свештенства, и надаље остао је у руковање томе свештенству; — то да би се нужна уредба и одређење већ отпочето, и у дело привести могло, а уједно и ново бриговодство са деловођом за исто изабрало, те и неке важније молбенице решиле; — позивате се овим да дана 16. (28.) Априла у Четвртак у скупштину свештеничку, која ће се у Карловци држати, пре подне тога дана на одређеном месту, доћи изволите.

У Карловци 24. Марта 1898.

у име постојеће управе

Василије Константиновић
деловођа.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 32 1--2

Темељем скупштинског закључка српске православне црквене општине у Кузмину од 9 (21.) фебруара 1897. и одобрењем сл. Арх. Админ. одбора од 18. фебруара (2. марта) 1897. бр. АО 211/110 ex 1897. расписује се овим дражба на мањак ради оправака на својој св. цркви на дан 8. (20.) априла т. г. у 10 сати пре подне.

По предрачуно износи:

1.	посао зидарски	989	ф.	76	н.
2.	„ кроварски	369	„	05	„
3.	„ тесарски	183	„	22	„
4.	„ столарски	579	„	02	„
5.	„ браварски	589	„	62	„
6.	„ лимарски	1753	„	14	„
7.	„ личиларски	56	„	24	„
8.	„ сликарски	149	„	69	„
9.	„ урарски	55	„	—	„

Укупно: 4724 ф. 92 н.

План, предрачуно и дражбени услови могу се код потписаног председништва за време уредовних сати сваки дан прегледати.

У Кузмину дне 3. априла (22. марта) 1898.

Председник:

Перовођа:

Стеван Адамовић.

Милан Радојчић

Бр. 12 ex 1898

28 3—3

СТЕЧАЈ.

Услед отписа високог кр. домобранског мистарства бр. 14634/IV 1898. из добр. војничке и грађанске закладе Јована и Терезије Остоић рођ. Зозук на получење једног закладног стипендијског места почетком идуће 1898/9 школске године, у војничкој академији Бечког Новог Места, у бечкој техничкој академији (bécshelyi Theresia félé vāgu a bécsi műszaki) или у речкој мрнарској академији (Fiumei haditengereszet) овим се расписује стечај.

Проситељи дужни су у молбеници означити у коју од наведених војничких академија мисле ступити за редовног слушаоца. Да ли јошт коју стипендију уживају. Од стране дотичне власти истаљеном сведољбом имају засведочити: да ли су им родитељи грађани Аустро Угарске монархије, сведољбу сталног пребивања, и којој општини припада (közsegі illetőség).

Правилном прописане године и то за оне који мисле у I. разред војничке академије, да су 17 година навршили, а 20 нису прешли, а који желе у I разред речке мрнарске академије ступити да су 14 година навршили а 16 нису прешли, своје године дужни су засведочити са крштеним писмом и са породичним изказом од свога пароха у коме и број чланова породице треба да је означен.

Стање здравља и развитак тела засведочити се има сведољбом истаљеном од ц. и кр. активног војничког или домобранског лечника, у којој сведољби има се и то доказати, да ли су накаламљене богиње, даље, да ли је вид добар, а висина тела и ширина преију са бројевима треба тачно да је означена.

Који желе ступити у I. разред војничке академије дужни су прикључити сведољбу да су свршили више реане или гимназијалне школе, или да ове године свршавају, а који пак мисле у I. разред речке мрнарске академије ступити дужни су засведочити да су дољне разреде реалке или академије свршили.

Родитељи или старатељи дужни су себе обвезати, да ће годишње у име школарине 14 фор. а у име осталих школевих потреба 6 ф. почетком школске године плаћати, тако исто и да ће путни трошак они сносити.

Проситељи мораће пријемни испит положити, и од успеха испита зависиће да ли се примају за питомца.

У смислу основног писма војничке закладе стипендију ову, која годишње 800 фор. износи, поред прописаних захтева могу искати и поучити само Срби православне вероисповести, а првенство имају у првом реду Суботички сродници са завештатељима, у другом реду сродници ван Суботице, у трећем реду Суботички синови а напослетку Срби православне вероисповести ма из ког краја Аустро-Угарске монархије. Сродство са завештатељима треба са правоваљавом сведоцбom засведочити.

Који желе ово стипендијско место получити нека своје са наведеним сведоцбама добро снабдевене молбенице најдуже до 15. (27.) Априла текуће 1898 године потписаноме у Суботицу послати не пропуште.

У Суботици 1. (13.) Марта 1898.

Стеван Манојловић

управитељ добр. Остовићеве закладе.

С. О. 2854. презв. ех 1898.

30 2-3

С Т Е Ч А Ј.

У писарници саборскога одбора упражњено је и попуниће се за сад привремено (а касније евентуално и стално) једно писарско место са системизованом платом од годишњих 600 фор. и станарином од год. 100 фор. авр.

Срби православне вере, који желе получити то место, нека поднесу потписаном своје сходно (односно сведоцбама о вери, сврш. наукама и здрављу) инструјисане и својеручно написане молбенице најдаље до 12. (24.) априла 1898. год.

Наглашава се, да се захтева не само са свим читак, него и леп рукопис; уз то, да је дотично лице потпуно способно, да препишује српске, мађарске и немачке саставе; услед тога се има уз молбеницу приказати увида и оцене ради и по десет реди рукописа на сваком од горњих језика и то једно лагано, а друго брзо писано (шест комада.)

У Карловцима 18. (30.) марта 1898.

Георгије

Патријарх.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 33 1-3

Управа Манастира Бешенова расписује овим дражбу на мањак ради оправке крова на мана-

стирском здању, које по предрачуну за дунђерски и зидарски посао износи своту од 2292 фор. 85 нов. а. вр.

Дражбени услови могу се сваки дан код потписане управе дознати и увидити. Дражба ће се одржавати 19. Апр. (1. Маја) о. г. после подне у 3 сата у манастирској канцеларији. Сваки лицитант пре отпочете дражбе дужан је од искључне своте -10% у име пишманлука потписаној управи положити.

Дражбу се припуштају само стручњаци.

20. Марта, (1. Априла 1898.)

Управа Манастира Бешенова.

Ad E. 184. I. 40. ex 1898.

29 3-3

С Т Е Ч А Ј.

На место сист. парох. помоћника са платом II. разреда у *Баваништу*.

Молитељи нека поднесу ваљано снабдевене молбе путем својих претпостављених власти до 8. (20.) априла о. г.

Епарх. конзисторија вршачка

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 27 2-3

На основу скуштинског закључка српске правосл. цркв. општине у Мађ. Чанаду од 28 децембра 1897. год. и по одобрењу пречасне конзисторије у Темишвару, расписује се дражба на мањак за сликање, злаћење иконостаса и миловање св. цркве. —

Сликарска, златарска и молерска радња по предрачуну износи: 2340 фор. авр. —

Сваки лицитант пре дражбе, има 10% вадима положити. —

Општина задржава себи право поверења, према подузимачу. —

Дражба ће се одржати трећи дан Васкрсенија Христова (7.) 19. априла т. г. у 2 сата после подне, у срп. школ. дворани. —

Ближи услови, могу се код потписаних видети. —

У Мађ. Чанаду, 9. марта 1898. (п. р. Apatfalva, Csanád m.) —

Петар Милетић

перовођа.

Арсла Гедош

цркв. општ. председник.

О Г Л А С. 32 1-1

Срп. правосл. црквена општина у Надаљу расписује дражбу на мањак за зидање парохиског дома. Према одобреном трошковнику искључна је цена 3744 фор. 25 нов.

Сваки лицитант дужан је у име вадима 10% од искључне цене положити у руке председника.

Дражба ће се одржавати т. г. 7. (19) априла, (трећи дан ускреса) у 9 часова пре подне.

Ближни услови нацрт и предрачун могу се сваки дан у парохиском здању видети и прочитати.

У Надаљу 19. (31.) марта 1898. год.

Душан Каленић

перовођа.

Лука Апић

председник.